

Bava Basra (63a)

תנו רבנן — **The Rabbis taught in a Baraisa:** בן לוי שמכר שדה לישראל — **If a Levi sells a field to a Yisrael,** ואמר לו — **and he says to him,** על מנת שמעשר ראשון שלי — **“I am selling you this field on the condition that its *maaser rishon* is mine,** מעשר ראשון שלו — **the *maaser rishon* is his,** for the stipulation is binding....

כינו דאמר ליה — **Since [the Levi] said to [the Yisrael],** על מנת שמעשר ראשון שלי — **“with the stipulation that the *maaser rishon* is mine,”** שירוריה שיריה למקום מעשר — **it is understood that he is retaining the area of the *maaser*.**

אמר ריש לקיש — **Reish Lakish said:** זאת אומרת — **This Baraisa teaches** המוכר בית לחבירו — **that if one sells a house to his fellow,** ואמר לו — **and says to him,** על מנת שדיוטה העליונה שלי — **“I am selling you this house on the condition that the fenced rooftop [i.e. a rooftop surrounded by a parapet ten *tefachim* high] is mine,”** דיוטה העליונה שלו — **the fenced rooftop is his.**

[63b] The Gemara presents two explanations of this ruling:

רב זביד אמר — **Rav Zevid said:** שאם רצה להוציא בה זיון מוציא — **Reish Lakish means that if [the seller] wants to project beams from the roof into the adjacent yard, he may do so.** רב פפא אמר —

Rav Pappa said: שאם רצה לבנות עליה על גבה בונה — **Reish Lakish means that if [the seller] wants to build an upper story on top of it, he may do so.**

Bava Metzia (Mishnah 78a)

השוכר את החמור להוליכו בהר — **If one rents a donkey to lead it on a mountain** והוליכו בבקעה — **and he led it in a valley** instead, בבקעה — **or if he rents it to lead it in a valley** והוליכו בהר — **and he led it on a mountain** instead אפילו זו עשר מילין — **even if this route along the mountaintop is ten *mils* long** וזו עשר מילין — **and that route through the valley is ten *mils* long** ומתה תייב — **and [the donkey] dies on the way, [the renter] is liable.**

השוכר את החמור להוליכה בהר — **If one rents a donkey to lead it on a mountain** והוליכה בבקעה — **and he led it in a valley** instead, the law is as follows: אם החליקה — **If [the animal] slipped** and as a result was killed or injured, פטור — **[the renter] is not liable** for damages, ואם הוחמה — **but if [the animal] became affected by the heat** and died, תייב — **[the renter] is liable.** להוליכה בבקעה — **If, however, one rents a donkey to lead it in a valley** והוליכה בהר — **and he led it on a mountain** instead, the law is reversed: אם החליקה — **If [the animal] slipped** and as a result was killed or injured, תייב — **[the renter] is liable** for damages, ואם הוחמה — **but if [the animal] became affected by the heat** and as a result died, פטור — **[the renter] is not liable.**

(Gemara 78a)

The Gemara asks:

מאי שנא רישא — **What is the difference between the first section** of the Mishnah, דלא קא מפליג — **which does not distinguish** between causes of death on the mountain and in the valley, ומאי שנא סיפא — **and the latter section,** דקא מפליג — **which does distinguish** between slipping and overheating on the mountain and in the valley?...

The Gemara's final explanation:

רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן — **R' Chiya bar Abba said in the name of R' Yochanan:** הא מני — **Whose ruling is this?** רבי מיר היא דאמר — **It is the ruling of R' Meir, who said:** כל המעביר על דעתו שפול בעל הבית — **Whoever deviates from the owner's intent** נקרא גזלן — **[78b] is called a robber...**

After repeated attempts, the Gemara locates the source of R' Meir's view:

רבי שמעון בן אצלעור אומר משום רבי מאיר — **R' Shimon ben Elazar says in the name of R' Meir:** הנותן דיןר לעני ליקח לו חלוק — **If one gives a *dinar* to a pauper for him to purchase a shirt for himself,** לא יקח בו טלית — **[the pauper] may not purchase a cloak with [that money],** וטלית — **and similarly if one gives to a pauper a *dinar* to purchase a cloak,** לא יקח בו חלוק — **[the pauper] may not purchase a shirt with it,** מפני שמעביר — **because if the pauper does so he deviates from the [donor's] intent.**

אם לא שייך בפירוש

תחומין (ח"ו, רז"מ גולדברג) - יש להוכיח ממה שכתב הר"ף שהשוכר לאחריים אינו גזלן, שלא קיימא לן כר' מאיר הסובר שכל העובר על דעת בעל הבית נקרא גזלן, אף שאסור לשוכר להשכיר מכל מקום אם השכיר אינו נידון כגזלן... הרי שדעת חכמים שאף במקום שבודאי הבעלים מקפידים שלא ישכיר השוכר מכל מקום אין דנים כאילו שייך המשכיר לעצמו לענין שלא ישכיר השוכר, ומה שאסור לכתחילה נראה מכאן שאסור לעבור על דעת בעל הבית גם בשאל שייך שיוך ממנו בחפץ. [אבל ראיתו צ"ע.]

מנחת צבי (ח"א סימן יח) - מה שנוגהים כיום לכתוב כל הזכויות שמורות אין בזה לשון של שו"ר. לא מבעי אם עושים רק את הסימון הבין לאומי לכך, שלא הוא לשון של שו"ר, אלא אפילו שכתובין בפירוש שאפילו להעתיק חלק קטן גם כן לא מרשים, אין זה לשון שמשיירים במכר לעצמם בעלות בגוף החפץ.

משפט שלמה (ח"ג עמ' נח) - במוכר ספרים קסטות וכדומה, ואומר במפורש שמשאיר לעצמו הזכויות, זהו עצמו גופו של שו"ר כיון שגילה במפורש שמתנגד לפגיעה בעלותו על יצירותיו. ואף שלא הוציא מלשונו דבור של שו"ר, אין צורך לזה.

פתחי חושן (קנינים כ, מו) - אם המוכר מודיע לקונה בשעת מכירה שעל דעת כן הוא מוכר, לכאורה... אסור לקונה לשנות ממה שאמר לו המוכר... מיהו כל זה כשאמר המוכר ללוקח עצמו ואף על פי כן קנה, אבל בנידון דנן שאין שום דיבור בין המוכר לקונה אלא שכתוב על הקסטה באיזה לשון שהוא ואפילו בלשון המועיל, לא מיבעיא כשלא ראה הקונה לפני שקנה שיש בו סייג ושיור בשימוש פשוט שאין כאן שום הסכמה מצדו שעל דעת כן קונה, ומסתמא קנה כדרך שאר לוקחים, וממילא מותר אף לכתחלה להשתמש בקסטה בדרך הרגיל ואינו מוגבל אלא במה שאסור לו מדין השגת גבול... ואפשר עוד שאפילו כתוב שאינו מוכר אלא לפי שמסכים לסייג שכתב שם, ואף ראה מה שכתוב שם נראה שלכתחלה אין לו לקנות אם אינו מסכים לתנאים וסייגים שיש במקח זה, אבל בדיעבד שעבר וקנה יש להסתפק אם מתחייב בכך, דאפשר שאין זה אלא בגדר פיטומי מילי.

דברי פוסקי זמנינו בהעתקת קסטה

מנחת צבי (ח"א סימן יח) - אולם מאחר והמוציא לאור מקפיד על הדבר שלא יעשו בלי ליטול ממנו או מבאי כוחו רשות על כך, ודאי שאין נכון וראוי לכל מי שיראת הבורא ית"ש בלבבו וחפץ ללכת בדרכיו להתנהג, בניגוד לרצון המוציא לאור, ואין זה בכלל דרכי הישרים.

אגרות משה (או"ח ח"ד, ס' מ סקי"ט) - בדבר אחר שעשה טייף מדברי תורה וכותב שאוסר לעשות מטיף שלו עוד טייפס, ודאי אסור כי הוא ענין שוה כסף ועשה הטיף להרויח מזה שאחרים שירצו יצטרכו לשלם לו, שאם כן ליכא משום מדת סדום. וממילא כיון שהוא חפצו אין רשאי ליקח אותו להשתמש בו שלא ברשות... אבל לעשות טייף אחר מטיף אחד שלא ברשות הוא איסור גזל. [ומשמע שמדבר בטיף של הבעל הבית.]

משפט שלמה (ח"ג עמ' נח בשם הגרש"ז אויערבאך) - מי שמניח כספו ברשות הרבים וכותב פתק שלא יקחו את כספו משוגע הוא והרי זה הפקיר את נכסיו. והוא הדין הכא שמניח ספרים וקסטות שעשה ברשות הרבים וכותב שלא יעתיקום הוא כבר הפקיר נכסיו. ומכל מקום גם הוא דעתו לאסור זאת מטעם דהוה ליה כנבל ברשות התורה. [ושמעתי מאחד מקרובי ששאל מן זצ"ל בישיבה והתיר לו להעתיק קסטה.]

דרכי חושן (עמ' רנח) - מי שהוציא קסטה או תוכנה של מחשב, ובא להעתיקו אחר לשימוש פרטי אי אפשר לאסור לעשות כן. אמנם למעשה צריך ישוב שאילת חכם האם מן הראוי לעשות כן, לאכול פרי עמלו של חברו, דמה דסני לך לחברך לא תעביד.

פתחי חושן (גניבה ט, סקכ"ז) - כשמעתיק שלא לשם מסחר, אלא כדי לתת לחבירו, לא שייך דין השגת גבול ואף על פי שבזה גורם שחבירו לא יקנה עוד ספר זה. וכי תעלה על דעתך שאסור להשאיל ספר לחבירו כשעל ידי זה ימנע מלקנותו. וגם זה בכלל הנאתו של כל קונה ספר שהרשות בידו להשאיל ולהעתיק כל שאינו עושה לשם מסחר, ועל דעת כן מוכר המחבר... ועל פי האמור נראה דכל שכן שיש איסור השגת גבול בהעתקת תקליטים או קסטות שנעשו לשם מסחר, ומכל מקום מותר ליחיד להשאיל ולהעתיק שלא לשם מסחר.